Szántó János Zoltán, építészmérnök

Mezőgazdaságból élő birtokos családba született Berettyóújfalun, 1935-ben. Édesapja a II. világháborúban eltűnt, édesanyja a háború után meghalt. Debrecenben magasépítőipari technikumban tanult, de egy évig tüdőszanatóriumban kezelték tüdőfertőzéssel.

„Szóval rosszul kezdődött az egész életem... November 4-e után mentem fel Budapestre. Ott voltak az anyám bátyjának a gyerekei... Az egyik fiuk, Sápi Dezső a Kossuth téren kapott egy lövést és meghalt. Persze a család kereste mindenütt, nagyon szomorú körülmények voltak. A másik unokatestvéremmel elhatároztuk, hogy megpróbálunk külföldre menni valahogy. Ekkor már november 23-a volt. A határokat már lezárták. Vonattal elmentünk Szombathelyre, a vonaton egy csomó fiatal fiú volt, köztük volt egy olyan, aki Szombathelyen lakott. A fiú felajánlotta, hogy menjünk az ő házukhoz és aludjunk ott, nagy dolog volt ez. Másnap megreggeliztünk és elindultunk a határhoz. Volt egy vezető, akinek odatam a pénzt és a fényképezőgépet. Mondták, a határ már le van zárva, ne siessünk. Úgy menjünk, amikor már besötétedett. November 23-án már hideg volt. Szántóföldek, kukoricás, pocsoják. Ha csöndbe megyünk, talán át tudunk menni. Egyszer csak elkezdtek lőni világító lövedékkel. Persze mindenki ledobta magát. Mint a kígyó, úgy csúsztunk. Valahogy nekem sikerült jó messze kicsúsznom. Pár gyerekkel elmentünk egy olyan részre, ahol egy kis kunyhó és szalmakazlak voltak. Aludtunk. Másnap reggel máshonnan is jöttek gyerekek. Hogy menjünk át? A folyóban magas volt a víz, nem lehet csak úgy átmenni a hideg vízben. Találtunk egy ladikot, ki volt kötve. Hárman-négyen átmentünk, akkor egy visszaevezett, és vitte a többieket. Unokaöcsém lemaradt valahol. Meglőtték, aztán elkapták és kapott két év börtönt. Az anyukája később megőrült. Egyik fiát lelőtték, másikat börtönbe zárták."

A határátkelés után teherautókkal Gratzba szállították a menekülteket. Itt kaptak élelmiszert, zsebpénzt és regisztrálták, hogy ki hová szeretne menni. A kvóta már betelt Amerikába, így Németországba került Szántó. Itt találkozott feleségével, Judittal, aki szintén 56-os emigráns. 'Jaj de kár, hogy ez a fiú német', mondta Judit. 11 nap múlva már házasok voltak, és együtt jelentkeztek Kanadába, ahová végül nem jutottak ki. Kaptak egy

ideiglenes lakást Münchenben, és mindketten beiratkoztak építészetet tanulni az egyetemre. 1962-ben új kvóta nyílt ki Amerikába; orvosok, mérnökök jöhettek.

„Egy katonai repülőgéppel jöttünk ki, egy négymotorossal. Egy csomó kis bébi volt a repülőn. Amerikai katonáktól származó gyerekek, akiket amerikaiak örökbe fogadtak. Állandó sírás egész úton. Elértük az angol csatornát, az egyik motor kigyulladt. Kényszerleszállás lett Írországban."

Az Nemzetközi Menekültügyi Bizottság várta őket a reptéren. Szántó több vállalatnál dolgozott mérnökként; majd két 56-os emigráns társával közösen saját vállalatot alapítottak.

Az Amerikai Magyar Emlékmű Bizottság aktív tagja. A Bizottság egy évtizedes munkájának eredménye a New York-i 1956-os emlékmű felállítása. A New York-i 1956-os emlékmű kivitelezési tervei Szántóék pincéjében készültek. Zoltán és Judit szintén nagy adományozói az 1989-ben felállított passaic-i 1956-os emlékműnek.

***

MÉRFÖLDKÖVEK – 1956-OS PORTRÉK ÉS ÉLETUTAK AZ AMERIKAI MAGYAR EMIGRÁCIÓBAN
Kiállítás a New York-i Magyar Házban (213 E 82 Str. NY, NY, 10028).
Megtekinthető: 2016. október 22. és 2017. január 10. között.

A KIÁLLÍTÁST ÖSSZEÁLLÍTOTTÁK:
New York-i Magyar Ház
Bánhalmi Norbert fotográfus
Nagy Ildikó társadalomkutató, a New York-i Magyar Ház igazgatója
Szilvay Gergely újságíró, a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasa

PARTNERSZERVEZETEK: Amerikai Magyar Emlékmű Bizottság, New York-i Magyar Főkonzulátus
A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATJA: the Hungary Initiatives Foundation
MÉDIAPARTNER: Mandiner
KÜLÖN KÖSZÖNET: Ember Sári, Fischer Viktor, Niemetz Ágnes, Papp László, Szatai Kovács Enikő